

LETHRICA

De historiske foreninger i (Ny) Lejre Kommune

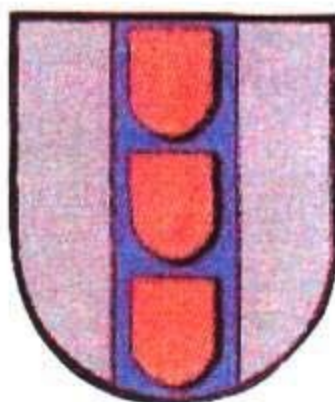
Nr. 1 Juni 2006 Årgang 1

Bramsnæs

Hvalsø

Lejre

Indhold

Forord	side 3
Foreningernes henvendelse til Sammenlægningsudvalget/Kommunalbestyrelsen.	side 3
<u>Præsentation af foreningerne.</u>	
Bramsnæs	side 5
Hvalsø	side 6
Lejre	side 8
<u>Præsentation af lokalarkiverne og arkivarerne.</u>	
Bramsnæs	side 10
Hvalsø	side 12
Lejre	side 13

Lethrica udgives af Lejre Historiske Forening og Egnshistorisk Forening for Hvalsø. Gæsteskríbent Bramsnæs Lokalhistoriske Forening.
Bladet tilsendes medlemmerne af foreningerne i Lejre og Hvalsø samt de tre lokalarkiver og bestyrelsen for Lokalhistorisk Forening for Bramsnæs.

Redaktionens adresse: Egnshistorisk Forening for Hvalsø, EHF
Formand Bent Gottfredsen 46492663 vs.gl.smedje@privat.dk

Blandt forslagene til nyt kommunevåben

Forord

Kære læser.

Tiderne skifter, og også vi der mest beskæftiger os med fortiden må følge med i nutiden. Derfor har de historiske foreninger i Bramsnæs, Hvalsø og Lejre indledt et samarbejde i konsekvens af kommunesammenlægningen.

Vi har hermed glæden af at præsentere dig for det første nummer af det nye Lethrica.

"Nye" skal nu tages med forbehold, idet det nye Lethrica er opstået ved sammenlægning mellem det 36 år gamle Lethrica udgivet af Lejre Historiske Forening og det 32 år gamle Nyt fra EHF udgivet af Egnshistorisk Forening for Hvalsø.

Vi har valgt at bruge navnet Lethrica, da det på latin er navnet på vor nye fælles kommune, Lejre.

I Bramsnæs har man ikke haft nogen tradition for bladudgivelse. Det skal dog ikke være nogen hemmelighed, at Hvalsø og Lejre håber, at Bramsnæs vil tilslutte sig bladudgivelsen på et senere tidspunkt, men det er naturligvis deres egen frie afgørelse. Bladet bekostes derfor kun af foreningerne i Hvalsø og Lejre. Det vil blive fremsendt de to foreningers medlemmer samt til de tre lokalarkiver og til bestyrelsen for Bramsnæs Lokalhistoriske Forening.

Det er redaktionens håb, at det nye Lethrica vil blive stedet, hvor man læser om, hvad der foregår i de tre historiske foreninger og i de lokalarkiver.

Samarbejdet mellem foreningerne - og lokalarkiverne

Vore fælles aktiviteter har været grundigt omtalt i dagspressen og i distriktsaviserne. Derfor blot en kort repetition.

Foreningerne har nu afsluttet opstillingen af kortbordene med et kort rids af sognets historie ved alle 17 kirker i vor nye fælles kommune.

Foreningerne har hver især stået for teksten i deres områder. Grafikeren Juan Galan har tegnet og udformet plancherne.

Vi takker menighedsrådene for deres velvilje ved opsætningen.

Foreningernes nye luftfotokort på 70 gange 100 cm er nu i handelen for 50 kr. Det præsenterer sig flot i en standardramme.

Der arbejdes videre med planer om også at producere detailkort over de enkelte lokalområder i A4 eller A3 format.

De to projekter, der støttes af Friluftsrådet, blev præsenteret på et pressemøde på borgmester Flemming Jensens kontor. Her blev der overrakt et indrammet kort til hver af de tre råduse.

Den 30 april gik de tre foreninger og de tre arkiver sammen om på én gang at deltage i Lejre Kulturdage, Historiens Dag og om at fejre Valborg Aften.

Det skete ved et velbesøgt arrangement på Trudsholm – trods vejret. Her var der gamle lege, tegning af våbenskjolde, skattejagt, majstang, folkedans, korsang, valborgkage, snobrødsbagning og pølseristning, fortælling om majtraditionerne, bål og indendørs báltale.

Det blev en vellykket dag på den gamle herregård, selv om heksen hjemsøgte os, og den gamle gårdbo knækkede sin stok, da han søgte at jage hende bort.

De historiske foreninger i Ny-Lejre Kommune

Til medlemmerne af Sammenlægningsudvalget for Ny-Lejre Kommune

Forlag til en kulturarvspolitik for Ny-Lejre Kommune

Med udgangspunkt i kommunesammenlægningen har repræsentanter for de tre foreninger mødtes for at drøfte fremtiden. Det er bestyrelsernes opfattelse, at det historiske arbejde hviler på den nuværende lokale identitetsfølelse. Derfor vil det af hensyn til arbejdet ikke være muligt at sammenlægge foreningerne, før der eksisterer en identitetsfølelse omkring Ny-Lejre Kommune. I stedet vil foreningerne samarbejde tæt.

Af samme årsag anser foreningerne det for væsentligt, at de eksisterende museer og lokalarkiver opretholdes. En sammenlægning af lokalarkiverne vil være direkte ødelæggende for det betydelige frivillige arbejde omkring dem. Endvidere anses det for væsentligt, at lokalarkivet i Lejre personalemæssigt bringes på niveau med Hvalsø og Bramsnæs. Ny-Lejre Kommune indeholder - også i national sammenhæng - usædvanligt store kulturarvsværdier både som enkeltelementer og i form af større sammenhængende kulturmiljøer.

En del af disse værdier er det allerede kommunernes opgave at tage vare på. Med amtets nedlæggelse vil yderligere alle opgaver af ikke national karakter overgå til kommunen.

Det er derfor foreningernes opfattelse, at der bør udarbejdes en egentlig kulturarvspolitik for Ny-Lejre Kommune.

Foreningerne vil meget gerne bidrage hertil, ligesom vi også meget gerne vil stille vor viden til disposition i kommunens daglige administration af kulturarven. *)

Nedenstående stiller vi derfor en række forslag til en kulturarvspolitik.

Det er foreningernes vurdering, at en sådan på sigt vil udgøre et stort aktiv for Ny-Lejre Kommune.

Bevarende lokalplaner

Der bør snarest udarbejdes bevarende lokalplaner med udpegning af bevaringsværdig bebyggelse for kommunens landsbyer og husmandsudstyknings i overensstemmelse med Roskilde Amts kulturmiljøregistreringer. Spørgsmål om eventuelle huludfyldninger eller jordbrugsparcer bør afklares under lokalplanprocessen. Endvidere bør eksisterende historiske markveje og stier, der relaterer til landsbyen, sikres for offentligheden.

Her er store værdier at sikre, og det haster. Der er synlige forskelle på landsbyer med og uden lokalplan. Navnlig mangler mange lokalplaner i den nuværende Lejre Kommune.

De bevarende lokalplaner bør administreres med respekt for deres formål. De bør endvidere revideres jævnlige for at undgå for megen enkeltsagsbehandling.

Kommuneatlas

Der bør til den første fælles kommuneplan udarbejdes et kommuneatlas over Ny-Lejres samlede bevaringsværdige bygninger og bebyggelse. Det bør indgå som bilag i kommuneplanen med de bindinger dette giver.

Bygningsforbedringsudvalg

Vor bygningskulturelle arv er et fælles gode. Det er vigtigt for os alle, at den bliver godt og rigtigt vedligeholdt. Derfor bør fællesskabet også tage et medansvar. Forpligtelsen bør ikke overlades alene til den enkelte lodsejer. De er brug for et samspil mellem de private ejere og kommunen.

Til det brug bør der derfor oprettes et Bygningsforbedringsudvalg for Ny-Lejre Kommune, der kan yde rente- og afdragsfri lån til ejerne af bevaringsværdige bygninger. Lånene skal forfalde ved ejerskifte til brug for genudlån.

En sådan ordning har i gennem en årrække fungeret i Hvalsø. Fra Hvalsø overføres en fond på 2 millioner til Ny-Lejre.

På baggrund af erfaringerne fra Hvalsø**), er det foreningernes vurdering, at en fond på 10 millioner, opbygget langsomt over en årrække, vil kunne række.

Kultur- naturpleje

Fra Roskilde Amt overtager Ny-Lejre en række naturplejeaftaler. Disse indeholder som oftest også betydelige kulturinteresser, idet de plejede objekter er kulturbetingede. Kommunen bør videreføre aftalerne og prioriteret indgå nye og flere.

Dertil kommer vedligeholdelse af fx. gadekær, mølledamme, voldgrave, alléer og fortidsminder.

Kultur- naturgenopretning

Roskilde Amt har også med naturplejemidler støttet egentlige genopretninger. Kommunen bør videreføre denne støtte til genopretninger fx. af tilmudrede eller opfyldte voldgrave, tørlagte fiskedamme og mølledamme og tilgroede fortidsminder.

Arkæologi og forskning

Ny-Lejre rummer arkæologiske interesser af national karakter. Det er i kommunens interesse at disse fortsat udforskes. Derfor bør kommunen også bidrage hertil.

Særligt skal vi henlede opmærksomheden på de "glemte eller sløjfede" oldtidshøje, der ofte i de øverste jordlag alligevel indeholder fortidsminder, som er stærkt truede på grund af dybere pløjning.

I mange tilfælde kan fortidsminderne være totalt ødelagte indenfor 10 - 15 år. Her er brug for en målrettet indsats.

Erfaringerne fra Lejre viser, at det vil være muligt at uddanne et korps af frivillige i metaldetektor- og magnetometrebrug, der med professionel ledelse, vejledning og bistand, kan deltage i arbejdet.

Hvor arkæologiske interesser registreres, bør disse søges sikret for senere udforskning gennem plejeaftaler mellem kommune og lodsejer fx græsning eller braklægning.

Formidling

Roskilde Amts formidling med kortborde og foldere bør videreføres af kommunen, men den bør også udbygges. Her kan Lejres projekt Museet uden Vægge anbefales støttet og udstrakt til hele kommunen. Historien i landskabet bør gøres tilgængelig både på internettet, på lokale foldere og kortborde og med diskret markering og visse steder nødvendig vejvisning i landskabet.

Den fortsatte udbygning af Tadre Mølle som natur- og kulturformidlingscenter bør støttes. Der skal i den forbindelse erindres på, at Tadre Mølle p. t. har status som regionalt naturformidlingscenter med amtlig støtte. Denne bør overtages af kommunen ved overgangsordningens udløb.

På Lejre Museum bør dele af "Egnshistorisk Samling" genudstilles, og Lejresagnene bør visualiseres. Der bør lægges stor vægt på både ude og inde at synliggøre de sidste 60 års udgravninger i Gammel Lejre fra perioden 500 – 1200. Endvidere bør museet arbejde for at gøre en række markante oldtidsminder i nærområdet tilgængelige. Bramsnæs Museum, der har til huse i den gamle fredede skole i Sæby, er væsentligt for det lokalhistoriske arbejde og identiteten i området. Det rummer foruden lokalarkivet en rullende udstilling om kulturhistoriske spor i Bramsnæs Kommune. Genstande fra området, fra oldtid til nutid, danner baggrund for plancher og beskrivelser, der henvender sig især til skoleelever på de højere klassetrin. Desuden bruges lokalet til særudstillinger såsom "Den lille Idas blomster" og "Våren står brud".

Adgang

Mange steder i hele Ny-Lejre mangler adgang til væsentlige kulturminde fx oldtidshøje og dæmninger. Her bør kommunen forhandle adgangsaftaler med lodsejerne. Foreningerne forestiller sig ikke egentlige anlægsarbejder, nærmere lovliggørelse af simple men markerede trampestier, der om nødvendigt kan genrampes efter markarbejde.

**) Vi vil her benytte lejligheden til at henlede opmærksomheden på den særlige "Hvalsø ordning".*

I Hvalsø har der igennem flere valgperioder fungeret en slags udvidet offentlighed bestående af:

Et årligt møde mellem det relevante politiske udvalg og en række beboer- og interesseorganisationer. Fx. Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomite og Egnshistorisk Forening.

Høring af organisationer med faglig viden inden planlægning går i gang.

Dialogmøder med borgere og organisationer på et meget tidligt tidspunkt af planlægningsprocessen.

Høring med kort svarfrist af fx. bylaug, naturfredningsforening og Egnshistorisk Forening i sager af kulturhistorisk interesse.

Høringerne har ofte givet et bedre beslutningsgrundlag.

Foreningerne kan anbefale at "Hvalsø ordningen" udstrækkes til hele kommunen.

****) I Hvalsø er der ca. 120 bevaringsværdige bygninger. Hertil er der ydet 40 lån fordelt på 36 ejendomme i hvert enkelt tilfælde på klare bevaringsmæssige præmisser. Interessen for ordningen har været meget stor.*

Ordningen har haft betydning langt ud over de berørte ejendomme idet:

De gode eksempler har smittet af.

Bygningsforbedringsudvalget har rådgivet også, hvor der ikke blev givet lån.

Lodsejerne bliver positive overfor bevarende lokalplaner, når disse ikke blot indeholder restriktioner, men også giver muligheder. Det bliver interessant, at få sit hus erklæret bevaringsværdigt.

Bevidstheden om værdien af vor bygningskulturelle arv er blevet øget.

På foreningerne vegne efter aftale

Bent Gottfredsen

Formand for Egnshistorisk Forening i Hvalsø

Bramsnæs Lokalhistoriske Forening

Foreningens hjemsted er Bramsnæs Museum og Arkiv

Tingstedet 6, Sæby, 4070 Kirke Hyllinge

Formand Karl-Johan Rubæk tilf. 47527565 mail. bilderrubak@mail.tele.dk

Bramsnæs Lokalhistoriske Forening blev stiftet den 1.1. år 2000. Den afløste to andre lokalhistoriske foreninger i Bramsnæs Kommune, nemlig "Bramsnæs Museumsforening" og "Foreningen for Bygnings - og Landskabskultur samt Lokalhistorie i Bramsnæs", i daglig tale kaldet "Stråtogsforeningen".

I store træk beskæftigede de to foreninger sig med samme emner. Eneste forskel var at Museumsforeningen havde et lokalt museum på programmet, i modsætning til Stråtogsforeningen, der generelt beskæftigede sig med kulturhistorie og lokalhistorie.

I øvrigt var der også stort personsammenfald mellem de to foreningers medlemmer. Tilsammen havde de omkring 150 medlemmer, hvilket afspejler en pæn interesse for lokalhistorie i en kommune som Bramsnæs med godt 8000 indbyggere.

Ved år tusindskiftet havde man så forhandlet på plads, at de to gamle foreninger nedlagde sig selv og overlod opsparede midler til den nye forening.

Første formand blev Edel Hinnerskov, som også havde været formand for Museumsforeningen.

Også flere af bestyrelsesmedlemmerne gik i arv fra det gamle foreninger: Næstformand Vagn Reimann, Englerup, kasserer Solveig Nielsen, Ejby og sekretær Karl-Johan Rubæk, Gershøj. Nye på banen var Inge Winter, Ejby, Bjarne Holm, Ejby og Vibeke Petersen Lyndby.

Siden er der kun sket en udskiftning: Edel Hinnerskov blev i 2002 afløst af Birte Krag Sørensen. Og Karl-Johan Rubæk blev valgt til formand. Birte Krag overtog sekretærjobbet.

Samme år fik foreningen sit logo i form af en vikingetidsnøgle, som var fundet på bopladsen i Nørre Hyllinge. Nøglen understøtter foreningens bestræbelser på at åbne ting, som hidtil har været skjult eller glemt.

Foreningen har en meget "bred" formålsparagraf: *Foreningens formål er at udbrede kendskab til og vække interesse for egnens historie, samt virke for bevarelse af kulturhistoriske værdifulde bygninger og miljøer i Bramsnæs Kommune.* P.T. har foreningen 160 medlemmer.

Gennem de forløbne 6 år har formålsparagraffen udmøntet sig gennem ca. 5 årlige arrangementer af typen: Landbyvandring med guide, udflugter til museer og arkiver, historiske foredrag af fagfolk, traditionel høstfest på Trudsholm, støtte til mange af Bramsnæs Museum - og Arkivs udstillinger og arrangementer. Desuden deltagelse i styregruppen for BMAs arbejde, møder med kommunens folk, deltagelse i registrering og fotografering af genstande på museet. kjr

Bramsnæsvig

Egnehistorisk Forening for Hvalsø, EHF

En præsentation

Foreningen blev stiftet i 1976.

Den har to sideordnede formål.

Dels skal den virke som lokalhistorisk forening.

Dels skal den virke som lokalforening for bygnings- og landskabskultur.

I første egenskab samarbejder den med lokalarkivet og formidler lokalhistorien gennem arrangementer og publikationer.

Desuden kan selvstændige undersøgelser komme på tale.

I den anden egenskab samarbejder den med kommunen og kommenterer lokalplanforslag og på begæring byggesager med kulturhistorisk indhold.

Desuden prisbelønner EHF lejlighedsvis bygningsrestaureringer og lignende.

Foreningen har ca. 110 medlemmer.

EHF er medlem af Dansk Lokalhistorisk Forening og af Landsforeningen By & Land.

Fra Landsforeningen modtager foreningens medlemmer bladet By & Land.

EHF er repræsenteret i Bygningsforbedringsudvalget for Hvalsø Kommune og i styregruppen for *Filialmuseet Tadre Mølle, Museum - Naturcenter - Lokalarkiv.*

Selve Tadre Mølle har sin egen støtteforening Tadre Møllens Venner oprettet på EHF's initiativ.

Foreningens logo viser ruinen af Den gamle Eg på Hejede Overdrev. Egen var, medens den levede, antagelig Danmarks næstældste indbygger.

Efter generalforsamlingen den 28 februar ser bestyrelsen således ud:
Formand Bent Gottfredsen 46492663 vs.gl.smedje@privat.dk
Kasserer Ole Theill Knudsen 46408253 ole.theill@knudsen.mail.dk
Sekretær Doris Alaleh
Anni Druedahl
Birte Lund Hansen
Suppleanter: Johannes Petersen og Anne Jægerskov
Formanden repræsenterer foreningen i Tadre Mølle og i Bygningsforbedringsudvalget.

Nyt fra EHF

Foreningen har i indeværende år kommenteret to lokalplanforslag og fire mindre byggesager. Medlemmeme er velkomne at henvende sig til formanden for nærmere information. Ved sit 10 års jubilæum samlede bestyrelsen de væsentligste egentlige artikler fra Nyt fra EHF i et jubilæumsskrift. Tilsvarende blev gjort fra årgangene 11 til 25 ved 25 års jubilæet. Det er bestyrelsens hensigt at samle de væsentligste indlæg fra bladets sidste fem årgange i en beskeden udgivelse. Foreningen har i år prisbelønnet restaureringen af ejendommen Kvandrupvej 4 Skov-Hastrup tilhørende Rolf Hauritz. Her er på forbilledlig vis foretaget en usædvanlig gennemgribende restaurering grænsende til delvis genopførelse af et meget medtaget bevaringsværdigt landsbyhus af stor værdi for gadebilledet.

Kvandrupvej 4 før restaureringen – kom og se hvor smukt det er blevet

Bygningskulturens Dag søndag d. 10 september har i år renessansens bygninger som tema. På dagen arrangerer foreningen et besøg på Åstrup. Her vil der blive lagt vægt på bygningen og dens historie.

Arrangementet vil blive annonceret i lokalpressen.

Fra Hvalsø Kommune har foreningen med tak modtaget en indbydelse til at deltage i en arbejdsgruppe med henblik på at udarbejde en bevarende lokalplan for Vester Såby landsby.

Det er hensigten, at lokalplanen skal godkendes i indeværende år.

Hermed vil Hvalsø Kommune gå ind i Ny Lejre med bevarende lokalplaner for alle landsbyer samt for Hvalsø bys centrum. Det vil komme til at tage mange år at bringe de nuværende kommuner Bramsnæs - og navnlig Lejre - op på samme niveau i planlægningen som Hvalsø.

Åstrup

Lejre Historiske Forening.

Lejre Historiske Forening hed oprindelig Lejre Fredningsforening.

Foreningen er stiftet i 1921, da tømrermester Oluf Olsen, sammen med flere andre fra egnen, tog initiativ til, at få området omkring, hvad man dengang kaldte "Tingstenene" fredet. I 1925 erkendte Nationalmuseet, at det drejede sig om en skibssætning. I 1926 blev stenene rejst op.

Lejre Historiske Forening er en medlemsforening, som enhver historisk interesseret kan blive medlem af. Vi har p.t. 150 medlemmer, og vores kontingent er 100 kr. om året.

I vores vedtægter står der: "Foreningens formål er, at formidle oplysning om egnens værdier af landskabelig, miljømæssig og kulturhistorisk art, at arbejde for disse værdiers bevarelse, samt iværksætte og støtte foranstaltninger for at få registreret og bevaret vidnesbyrd af enhver art om fortiden, som kan få betydning for nutidens og fremtidens forståelse for områdets natur- og kulturforhold."

Vi arrangerer egnhistoriske foredrag, besøger steder af historisk interesse og skriver og udgiver historiske artikler og bøger om Lejre-egnen. Desuden gør vi alt for at fremme interessen for historien hos kommunens borgere.

I en periode har vi haft en meget aktiv arkæologigruppe der i en årrække har foretaget arkæologisk registrering og deltaget i mange udgravninger for at afdække Lejres fortid. Denne gruppe arbejder for øjeblikket med en sortering og registrering af en masse efterladenskaber fra vores tidligere formand – Leif Færregaard.

Vi søger at bevare vores landsbymiljøer i kommunen, og er opmærksomme ved ændringer og udbygninger af bevaringsværdige bygninger og landskaber.

Indtil for nylig havde vi en egnhistorisk samling på Ledreborg, men da Lejre Museum blev oprettet nedlagde vi denne, for at samle kræfterne om Lejre Museum. At det så har givet nogle frustrationer indtil videre er en anden sag.

Vi har et godt og gensidigt samarbejde med Lejre Lokalhistoriske Arkiv, og vi har for nylig fået anvist nogle lokaler i samme bygning som Lokalhistorisk Arkiv, en ordning vi er meget tilfredse med.

Indtil nu har vi udgivet bladet Lethrica, der er kommet 2 gange om året med historiske artikler samt oplysninger om arrangementer for medlemmerne.

Fremover er vi med i samarbejdet om det nye Lethrica i den større Lejre kommune.

Bestyrelsen består af 5 medlemmer og 2 suppleanter.

Formand: Karl Frandsen

Hvalsøvej 23, Osager, 4320 Lejre, tlf.46497483, e-mail:karl@frandsen.as

Næstformand: Olav Sejerøe

Dyssegårdsvej 16, 4320 Lejre, tlf. 46480532 e-mail: olav@sejerøe.com

Kasserer Hanne Manscher

Store Stensager 2, 4320 Lejre tlf. 46481245. e-mail:hanne.manscher@get2net.dk

Mogens Refsgaard

Vænget 5, Kattinge, 4000 Roskilde tlf. 46402254, e-mail: mogens@refsgaard.net

Jens Jørgen Bangsgaard

Baunehøj 39, Osted, 4000 Roskilde, tlf. 46497586 e-mail: jjb@post11.tele.dk

Suppleant Allis Bergh

Magleskovvej 5, Gammerød, 4140 Borup, tlf. 57527414,

e-mail: allis.bergh@mail.tele.dk

Suppleant Jørgen Olsen

Assenløsevej 5, Osted, 4000 Roskilde, tlf. 46497051,

e-mail sojo-osted@mail.tele.dk

Skibssætningen

Nyt fra Lejre Historiske Forening

Uddrag af referat fra generalforsamlingen i Lejre Historiske Forening den 22. februar 2006.

Formanden, Joe Johansen, bød velkommen til de fremmødte ca. 45 medlemmer.
Leif Aalund Jensen blev valgt til dirigent, og Karl Frandsen til referent.

Formandens beretning:

Joe nævnte, at det ville være hans både første og sidste beretning som formand, da han nu er flyttet til Bornholm. Første beretning var sidste år, da han som næstformand trådte i stedet for Leif Færregaard, der var alvorligt syg. Joe foreslog, at vi holdt et minuts stilhed for Leif og for de andre af vore medlemmer, som er gået bort.
Der er sket meget i det forløbne år. Vi har blandt andet fået et fint nyt museum – smukt restaureret – som viser enkelte af egnens oldsager i en smagfuld opsætning. Desværre kan museet ikke træde i stedet for vort gamle museum på Ledreborg, hvor vi havde flere oldtidsamlinger, som egnen her er så rig på. Vi havde håbet at se nogle af vore samlinger i det nye museum, men det er desværre ikke tilfældet, som Joe også har gjort opmærksom på i det sidste nummer af Lethrica.
Udstillingen er ikke så fyldig, men der er mulighed for at låne en båndoptager og høre mere om de forskellige fund, der er udstillet.

Joe fortalte, at på Bornholm, hvor han nu bor, er man meget glad for amatørerne og for at arbejde sammen med dem – måske en idé til efterfølgelse for Roskilde Museum.

Efter pres fra vor side, lykkedes det i begyndelsen af året at få Ledreborg til at rydde og frilægge Hyldestenen – den smukke stendysse ved "Femvejen". Det er en af de sten i landet, som har en historie fra oldgammel tid. Her hyldede man de nyslåede konger.

Joe nævnte også, at vi har fået tildelt et lokale oven over Lokalhistorisk Arkiv. Her har vi startet en emnegruppe, der rydder op i de gamle papirer og sager, som vi havde med fra det gamle museum på Ledreborg og i de papirer og andet materiale, vi har arvet fra Leif Færregaard. Leif efterlod sig en masse artikler, som man måske engang kunne samle i bogform. Meget af Leifs store viden om egnen ligger også til grund for den bog, som Joe er ved at skrive om Lejres historie.

I løbet af året har vi i maj deltaget i Historiens Dag, hvor Jørgen Olsen på Ravnsbjerg fortalte om Gl. Lejres fortid, og hvor Joe ved Øm Jættestue, fortalte om stedet for de mange interesserede.

Vi har indledet et samarbejde med de andre historiske foreninger i den nye storkommune, foreløbig i form af et fælles blad, som kommer til at hedde Lethrica.

Til slut takkede Joe for de mange gode år, han har haft i Lejre og mindede os om, at vi må passe godt på naturen og på vore fortidsminder, både dem, vi kender og dem, som endnu sover i jorden. Lejre er noget helt specielt.

Efter formandens beretning fortalte Jørgen Olsen om "Museet uden Vægge". I samarbejde med de 2 andre historiske foreninger vil der ved kirkerne blive opsat historiske beskrivelser om de 17 sogne og deres ejerlav i løbet af foråret. Derudover vil der blive fremstillet et luftfoto 100 x 70 cm af den nye Lejre kommune med sogneinddelingerne. Jørgen henstillede til, at man gjorde en indsats i de kommende år for at lokalisere og registrere de mere end 400 fortidsminder – skjulte og synlige – som er i vor kommune og bevare dem for eftertiden.

Jørgen nævnte også de 2 ture, vi har haft i årets løb, den ene til Hornsherred og området ved Jægerspris, den anden rundt i Hvalsø med Bent Gottfredsen.

Regnskabet blev godkendt. Der var i år et overskud på ca. 8.000 kr.

Fastsættelse af kontingent: efter nogen diskussion blev kontingentet fast sat til 100 kr. for enlige, 150 kr. for 2 på samme adresse.

Valg til bestyrelsen: Jens Jørgen Bangsgaard og Hanne Manscher blev genvalgt. Olav Sejrø blev nyvalgt for 2 år og Mogens Refsgaard for 1 år. Allis Berg blev valgt som 1. suppleant. Ellen Jensen blev genvalgt som revisor og Grete Braae som revisorsuppleant.

Eventuelt:

Tommy Olesen efterlyste om foreningen havde gjort indsigelse over for bygherren på grund af jordarbejderne på golfbanlægget på Ledreborg. Der var diskussion om, hvor meget, der var gjort for at undersøge terrænet inden jordpåfyldningen. Foreningen lovede at undersøge sagen.

Jakob Grønbæk oplyste, at en kreds omkring Allerslev menighedsråd arbejder på at rejse et mindesmærke for nonnerne fra Allerslev Kloster på kirkegården. Deres gravsten blev flyttet, da klosteret blev nedlagt.

Karl Frandsen takkede Joe for hans utrættelige arbejde for fortidsminderne på Lejreegnen, og for hans korte tid som formand for foreningen.

Efter generalforsamlingen viste Olav Sejrø et udsnit af en meget flot og lærerig undervisnings CD-Rom til brug for landbrugsskolerne med titlen: Naturforvaltning og fortidsminder.

Tur rundt i Bramsnæs kommune

Efter nu at have været rundt i Lejre og Hvalsø kommune er turen nu kommet til Bramsnæs kommune.

Turen gennemføres lørdag den 17. juni. Vi mødes på parkeringspladsen ved Lejre rådhus klokken 13,00 og turen vil tage 3 – 3½ time. Tag selv kaffe med. Øl og vand kan købes på turen.

Tilmelding til Jørgen Olsen tlf. 46497051 eller Karl Frandsen tlf. 46497483 senest den 10. juni

Der er plads til 50 deltagere, og tilmelding bør foretages hurtigt, da de foregående ture har været udsolgt.

Sognetavler og kommunekort.

I forbindelse med den nye kommune har et udvalg fra de tre historiske foreninger arbejdet med at lave en beskrivelse af hver af de 17 sogne i den nye kommune. Det har resulteret i, at der nu foreligger 17 beskrivelser af sognenes historie. Disse sogneplancher vil blive trykt på et lamineret ark og bliver opsat tæt på kirkerne i hvert sogn. Plancherne er klar til opstilling i løbet af maj måned.

I samme forbindelse er der udarbejdet en plakat med et luftfoto af den nye kommune med sognegrænserne markeret med gul farve. Plakaten er i en størrelse på 100 x 70 cm, så man tydeligt kan se hvordan kommunen ser ud i fugleperspektiv. Plakaten kan købes i de tre foreninger for 50 kr. pr stk.

På et senere tidspunkt er det meningen også, at udarbejde luftfotokort af de enkelte landsbyer i kommunen.

Bramsnæs Museum og Arkiv

Et arkiv opstår sjældent fra den ene dag til den anden, og der er ofte flere bække der løber sammen før åen er blevet stor nok til at drive det store hjul.

Arkivet i Bramsnæs kunne i efteråret 2002 fejre sit 30 års jubilæum, en dag skal jo være skæringsdato, og vi regner vores fra d. 15. november 1972.

Vi giver ordet til Ulla Olsen, tidligere biblioteksassistent i Bramsnæs Kommune:

"I vinteren 1971-72 blev der holdt en foredragsrække "Om vor egn". Samme vinter var jeg på et kursus for deltidsbibliotekarer på Hindsgavl. Der var bl.a. en fra et lokalhistorisk arkiv, som fortalte om sit arbejde der. (Ringsted).

Det gav mig mod på at gå i gang i vores kommune. Jeg spurgte vedkommende om hvordan man kom i gang. Han mente, at jeg bare kunne henvende mig til vores Stadsbibliotekar, der var meget interesseret i lokalhistorie i egen kommune. Det gjorde man bare ikke!

På et af de sidste møder "Om vor egn" spurgte jeg om nogen havde lyst til at være med til at få et lokalhistorisk arkiv startet.

Det svarede vores daværende præst Nordberg Hansen i Rye straks på, at det ville han godt. Kulturelt udvalg var venligt indstillet for ideen. I sommeren 1972 kørte formand for kulturelt udvalg Svend Madsen, vores præst og jeg til Ringsted for at få en orientering om arkivarbejdet. Vi var overvældet, da vi så det demede.

Arkivaren dør fortalte en masse praktiske ting.

På biblioteket i Ejby begyndte Nordberg Hansen, Gynther Sørensen og jeg at samle lidt materiale sammen. Dog ikke mere end det kunne være i bunden af et stålskab på biblioteket. Registreringen kneb det også med. H.H. mente det var bedst at gå ud fra Trap Danmark. Det havde jeg ikke en pind forstand på. På Roskilde bibliotek registrerede man efter decimalklasser. Det kunne jeg heller ikke.

Så kom imidlertid Strange Nielsen, Næstved os til hjælp, ved at udgive en registrant for lokalhistoriske arkiver.

I 1973 blev hele den kommunale administration samlet i Lyndby, i den nyligt nedlagte skole der. Derved blev 3 lokaler i den gamle Sæby Skole ledige. De blev stillet til rådighed for Lokalhistorisk Arkiv. På et møde indkaldt af kulturelt udvalg (15. november 1972 i Ejby Forsamlingshus) blev der nedsat et arbejdsudvalg bestående af Gynther Sørensen, Lyndby, Inge

Kristensen, Sæby, Holger Hansen, Kyndeløse, Flemming Damgaard Larsen, Kirke Hyllinge, Johannes Petersen, Sæby og undertegnede.

Vi havde et beskedent beløb i 1974, under bibliotekets budget, til rådighed. Når det var på bibliotekets budget skyldtes det, at vi fik statsrefusion på det.

Nordberg Hansen rejste fra kommunen 1. april 1974. Vi havde godt nok de 3 lokaler, men ingen adgang til toilet. I de lokaler hvor der nu er bibliotek (i dag BMA's udstilling, red.) boede på det tidspunkt og indtil engang i 1975 en lærerinde. I hendes lejlighed fandtes 3 toiletter, hvoraf de 2 stammede fra dengang huset blev brugt som skole.

I foråret 1974 begyndte vi at indrette lokalerne og forberede et åbent-hus arrangement for ligesom at gøre opmærksom på arkivets eksistens.

En lørdag og søndag i maj måned indbød vi til at se arkivet. Det var den første dag det år hvor vejret var fint, rigtig godt. Måske på grund af vejret kom der ikke ret mange andre end det meste af kommunalbestyrelsen".

I avisudklip kan vi følge de første skridt til oprettelse af arkivet. I Roskilde Tidende d. 12. august 1972 var en helsides artikel helliget sagen: "Hvorfor lokalarkiv? fordi landsbykulturen er ved at bukke under for forstadsmentalitet". Med ikke mindre end otte meget fortællende gamle fotos og et langt interview med pastor Nordberg Hansen redegøres der for, hvad et arkiv skal samle på, og hvordan det skal bruges nu og i fremtiden. Der var allerede flere som var begyndt at samle lokale arkivalier: socialinspektør Johannes Petersen, førstelærer Carlo Jørgensen, sognepræst Nordberg Hansen og tidligere skoleinspektør Gynther Sørensen – samme Gynther som til vores store fornøjelse kom en dag om ugen for at hjælpe med arkivarbejdet, indtil sin død som 91-årig i 2004.

Fra 1. maj 1978 blev Johannes Petersen ansat som arkivar, "heltidsbeskæftiget" som han skrev i en henvendelse til kommunens borgere i samme anledning. Her efterlyste han arkivalier og fotos – dengang som nu gerne blot til kopiering eller affotografering. Også for 25 år siden var de faste åbningsdage tirsdag og torsdag, dog har vi i dag åbent i flere timer.

I arkiververdenen huskes Bramsnæs som det sted hvor arkivaren var bedst lønnet af alle landets arkivarer. Det skyldtes at Johannes Petersen fik jobbet i en ordning der vil svare til vore dages skånejob, men lønnet i forhold til det job han forlod som socialinspektør i Bramsnæs kommune.

Trods sit handicap og tiltagende sygdom forblev Johannes Petersen som Arkivar indtil kort før sin død i vinteren 1993.

Frivillige medarbejdere

Arkivleder

Da var nye tider på vej. Arkivet blev "udvidet" med museum og skiftede navn til Bramsnæs Museum og Arkiv. Udvidelsen var resultatet af et nyt samarbejde, hvor Roskilde Museum fik en filial i Bramsnæs kommune, i lighed med den man da havde oprettet i Gundsø kommune, og som man siden har fået i både Hvalsø og Lejre kommuner.

Museet var opstået over nogle år, med udgangspunkt i en større indsamling og udstilling som led i Stavnsbåndjubilæet i 1988. En museumsforening havde samlet videre og indrettet den ene fløj af Sæby Præstegård som udstillingssted.

Kort efter sammenlægningen i 1993 nedlagte Bramsnæs bibliotek sin filial i Sæby skole, der havde haft til huse her siden 1975, og lokalerne kunne inddrages i Bramsnæs Museum og Arkiv.

I februar 1999 åbnedes så en permanent udstilling om kommunens kulturmiljø i de tidligere bibliotekslokaler, mens arkivdelen fortsat er hvor man startede i 1974. Vi har således fået mulighed for at modtage besøgende til både arkivstudier og udstillingsbesøg i samme smukke hus – den fredede skole fra 1830.

Det fungerer godt – og for os at se er lokalarkivet og lokalmuseet to sider af samme sag – uadskilleligt i såvel indsamling som formidling. Nordberg Hansen udtrykte det således i avisen i 1972: "Hovedopgaven for lokalhistorisk arkiv er som nævnt registrering. Men man kunne måske tænke sig, at det blev kombineret med en form for lokalmuseum – vi har ting, som de store museer ikke vil have, men som har værdi rent lokalt".

Anette Tonn Petersen

Bramsnæs Museum og Arkiv
Tingstedet 6 Sæby
4070 Kr Hyllinge
46404506 bma@mail.tele.dk
Tirsd. 13-16, torsd. 15-20

Hvalsø Lokalarkiv, Østergade 1

Hvad er et arkiv uden frivillige medarbejdere som kommer og går. Nogle skal registrere billeder, andre papirer...et kamera ligger fremme og venter på nye opgaver.

Små gule sedler, hvor enkelte ord er kradset – navne – datoer – årstal.

Og midt i det livlige virvar ligger de mange arkivalier og venter på at blive brugt – undersøgt og gransket for oplysninger og herefter blive vist frem til borgerne.

Hvalsø lokalarkiv har eksisteret siden 1978. Det blev oprettet med støtte fra Egnshistorisk forening i Hvalsø kommune. Nogle år skulle gå med få timer til den daværende leder og da hun sagde op i 1990 havde hun 20 lønede timer om ugen.

I 1990 kom undertegnede til Hvalsø lokalarkiv som arkivleder på 15 timer. Arkivet havde allerede mange værdifulde arkivalier, som gennem årene er udvidet. Desuden har kommune deponeret adskilligt materiale i form af fattigprotokoller, sogneprotokoller, mandtalslister m.m. i arkivet.

Hvalsø lokalarkiv har flere virksomhedspapirer liggende bl.a. fra mejeriet Sølyst, Hvalsø brug, Skov-Hastrup savværk, Skullerupholm teglværk. Og naturligvis kan vi som så mange andre arkiver præsentere et rigt udvalg af foreningsarkivalier. Arkivet forsøger på billedsiden at følge med i Hvalsø's udvikling derfor bliver nedrivning og nyopførelse og renovering løbende fotograferet.

I 1998 blev arkivet sammenlagt med Tadre mølle, som ligger på grænsen mellem Hvalsø og Tølløse kommune. Arkivet har stadig bopæl i selve Hvalsø by og varetager de samme funktioner som hidtil. Sammenlægningen betød at arkivet blev en filial af Roskilde museum. Og arkivaren fik flere timer (22) og i 2006 28 timer. Det er klart, at sammenlægningen har betydet, at der kom flere penge til arkivet, hvilket udmøntede sig i flere timer. Desuden har det givet flere kollegaer som betyder at vi kan videre give hinanden viden, råd, og det mest vigtige et samarbejde omkring forskellige emner/begivenheder.

I 2007 forventer arkivet, at blive flyttet til større omgivelser. Adressen bliver derefter på en del af én af Hvalsø ældste skoler. I de nye lokaler vil vi fysisk blive slået sammen med bibliotek, ungdoms- og musikskole. Der vil komme nye bygninger og ombygninger på Skolevej og stedet vil betyde, at dele af den lokale kultur vil blive samlet et sted. I det kommende år vil Hvalsø lokalarkiv se frem til bedre forhold til udstillingsplads, som har manglet i nogle år i et samarbejde med de andre institutioner. Men år 2007 er også et år, hvor arkiverne i alle tre kommuner, Bramsnæs, Lejre og Hvalsø får mulighed for at vise at der er mulighed for samarbejde - et samarbejde med de historiske foreninger som vil blive lige så godt som det vi kunne vise på Historiens dag og Valborg aften den 30 april 2006.

Østergade 1 4330 Hvalsø tlf. 46408871 mail lokalarkiv@post.tele.dk
Arkivets åbningstider onsdag fra 10 til 14 torsdag 15.30 til 18.30
Første lørdag i hver måned 10 til 12.30
Arkivleder Bente Trane

Travlhed i arkivet

Lejre Kommunes Lokalhistoriske Arkiv

Lejre Kommunes Lokalhistoriske Arkiv blev stiftet i 1972 og havde først til huse i forskellige lokaler på Osted Skole. I december 1999 flyttede arkivet til sin nuværende adresse i den gamle mejeribestyrerbolig på Flædevadsvej 2, hvor vi har ca. 100 kvadratmeter i stueetagen, samt lokaler på første sal.

Arkivet har diverse arkivalier fra personer, virksomheder, foreninger og kommunen og fotografier og kort, samt en stor udklipssamling.

Arkivet råder også over en del hjælpemidler til brug for slægtsforskere og folk med lokalhistorisk interesse. Vi har kirkebøger fra Herslev, Gevninge, Kornerup, Allerslev, Osted, Rorup og Glim sogne i Lejre Kommune, samt folketællinger og kopier af skifter og fæsteprotokoller.

Vi har desuden en samling af lokale dagblade og lokal litteratur, tidsskrifter samt diverse andre hjælpemidler, deriblandt en persondatabase og et matrikelregister.

Vi modtager gerne materiale fra Lejreegnen og hjælper gerne med diverse spørgsmål om personer, begivenheder, virksomheder og lokaliteter i Lejre.

Vi samarbejder med de andre lokalarkiver i Roskilde Amt i LARA (Lokalarkiver i Roskilde Amt) og er desuden medlem af Sammenslutningen af Lokalarkiver i Danmark (SLA).

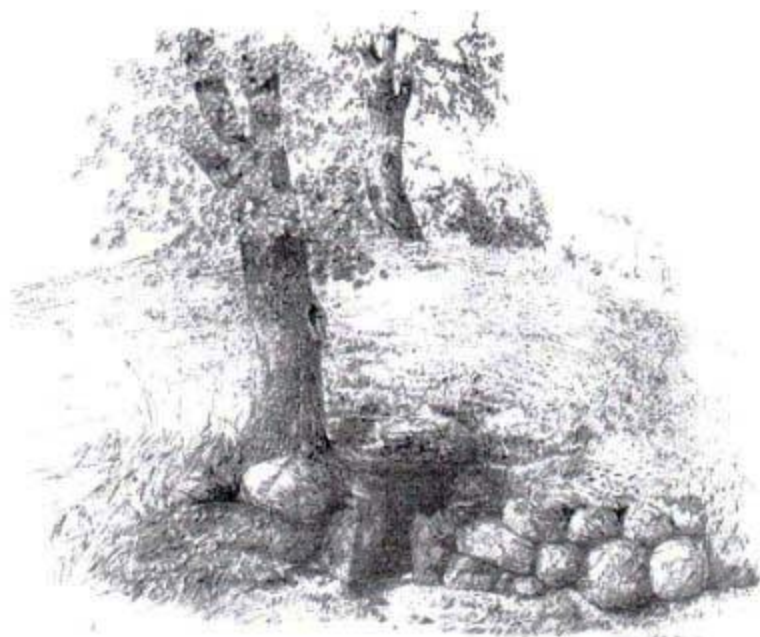
Tove Kistrup

Lejre Lokalhistoriske Arkiv
Lejre Kommunes Lokalhistoriske Arkiv
Flædevadsvej 2 4320 Lejre
Tlf.: 46482227
Website: www.lejrearkiv.dk
E-mail: lokalarkivet@lejre.dk
Arkivleder: Tove Kistrup

Åbningstider: Onsdag kl. 14 – 16 og torsdag kl. 13 – 15, samt den første onsdag i måneden kl. 16 - 19

Lejre lokalarkiv

Foreningernes og arkivernes fælles arrangement på

Trudsholm

**Valborgaften Historiens Dag
Lejre Kulturdage**

17 Sogne i 1 Kommune: Lejre 2007

70 x 100 cm
plakat
indlagt i rør

A4 oversigt
indlagt i rør

Køb det første
luftfotokort for **kr. 50,-**